

Справа «Сігурпсон проти Ісландії» (Sigurdsson v. Iceland)

У рішенні, ухваленому 10 квітня 2003 року у справі «Сігурпсон проти Ісландії», Суд постановив, що:

- мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції щодо права на розгляд справи незалежним і безстороннім судом.

Відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд призначив сплатити заявнику 25 000 євро як компенсацію моральної шкоди та 15 000 євро у відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник, Пітур Тір Сігурпсон, є громадянином Ісландії, народився 1954 року і проживає зараз у Рейк'явіку.

У квітні 1997 року заявнику було відмовлено у задоволенні позову проти Національного банку Ісландії (далі – НБІ). Згодом виявилось, що чоловік судді Гупрун Ерленсдитір, котра входила до складу Верховного Суду Ісландії, який розглядав апеляційну скаргу заявника, був одним із поручителів отриманих заявником позик, сума яких із відповідними відсотковими нарахуваннями сягала приблизно 50 000 000 ісландських крон (приблизно 600 000 євро), з яких 16 000 000 ісландських крон (приблизно 190 000 євро) було одержано п. Сігурпсоном від НБІ.

Для того, щоб знайти кошти для повернення боргу заявника, чоловік п. Ерленсдитір підписав із належною установою НБІ чотири договори застави двох об'єктів нерухомості, котрі належали його дружині, на суму, що становила близько 13 600 000 ісландських крон (приблизно 160 000 євро). Наступного місяця зобов'язання за цими чотирма договорами перейшли від НБІ до іншої фінансової установи.

6 червня 1996 року чоловік п. Ерленсдитір підписав із НБІ акт, відповідно до якого його було звільнено від сплати 75 % боргу. Відділ з питань списання боргів звільнив чоловіка п. Ерленсдитір від сплати частини боргу, яка становила 11 000 000 ісландських крон (приблизно 132 000 євро).

Пітур Тір Сігурпсон звернувся до Верховного Суду із клопотанням про призначення нового розгляду справи у зв'язку з тим, що п. суддя Ерленсдитір, котра входила до складу суду, що слухав його справу, не була незалежною та неупередженою. Заявнику було відмовлено.

Зміст рішення Суду

П. Сігурпсон стверджував, що тісні фінансові стосунки між згаданою суддею та її чоловіком, з одного боку, та близькі контакти чоловіка п. Ерленсдитір із НБІ, з іншого боку, призвели до того, що його справу не було розглянуто незалежним і безстороннім судом, як цього вимагає ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Суд звернув увагу на те, що у справі не існувало жодних доказів, які б вказували на особисту неупередженість з боку п. Ерленсдитір. Попри те, умовно можна виділити три групи обставин, які дають підстави для виникнення питання про неупередженість у контексті ст. 6 Конвенції. На думку Суду, сума, за яку чоловік п. Ерленсдитір ніс зобов'язання за договором поруки, становила на 1 квітня 1997 року приблизно 2 500 000 ісландських крон (приблизно 30 000 євро). На думку Суду, ця сума була доволі помірна, і не було жодних доказів, які давали б підстави вважати, що сам факт існування цього зобов'язання спричинив достатній фінансовий тиск, щоб вплинути на неупередженість судді Ерленсдитір. Суд також вважав, що нічого не вказувало на те, що чотири договори застави, укладені чоловіком судді з фінансовою установою, котра входила до складу НБІ, призвели б до виникнення такого прямого фінансового зв'язку між чоловіком п. Ерленсдитір та НБІ, який дав би підстави для виникнення питання про неупередженість п. Ерленсдитір. Проте дві вищевикладені обставини не слід розглядати окремо від третього фактору, який може бути названий контекстом, у якому була досягнута домовленість між чоловіком п. Ерленсдитір та НБІ щодо зменшення суми боргу. Зокрема слід звернути увагу на можливу роль, яку відіграла суддя

Гупрун Ерленсдитір у процесі укладення згаданої угоди. Очевидно, дана угода не була б укладена без гарантій, які були надані п. Ерленсдитір.

Уряд не переконав Суд у тому, що досягнення угоди про списання боргу не повинно розглядатись як таке, що мало користь лише для чоловіка судді, оскільки і для НБІ воно було кращою альтернативою, аніж визнання чоловіка п. Ерленсдитір банкрутом. Суд зазначив, що навіть якщо припустити, що вказана угода влаштовувала обох кредиторів, списання 75 % такої значної суми, про яку йшлося в угоді, за будь-яких обставин було вигідною справою для чоловіка судді. На той час, коли чотири договори застави було укладено, а угоду про зменшення суми боргу підписано, справа заявника готувалась до розгляду у Верховному Суді. Отож, існують принаймні зовнішні ознаки зв'язку між кроками, що були вжиті суддею Ерленсдитір на користь свого чоловіка, та перевагами, котрі той отримав від НБІ. Суд не висловив своєї думки щодо того, чи суддя Ерленсдитір отримала безпосередню особисту вигоду від вказаної операції, а також не виявив підстав, аби погодитись із заявником, що суддя та її чоловік були безпосередньо зацікавлені у рішенні у справі заявника проти НБІ. Проте, зважаючи на малий проміжок часу, який минув між укладенням згаданих угод чоловіком п. Ерленсдитір та розглядом справи заявника у Верховному Суді, заявник мав достатньо підстав для побоювань, що розгляд його справи не був безстороннім. Відтак, Суд дійшов висновку, що мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.